

KTH Biblioteket

Verksamhetsberättelse 2021

Att mötas är viktigare än någonsin

Här har du KTH Bibliotekets verksamhetsberättelse för 2021. Vi vill genom axplock ur verksamheten visa vad biblioteket har bidragit med till KTH:s utbildning och forskning och visa på bredden av bibliotekets verksamhet med förhoppningen att våra tjänster och vår kompetens kommer fler till del.

2021 har varit ett år då vi fortsatt fått anpassa oss efter pandemins olika vändningar. Vi har försökt balansera mellan studenternas behov av en studiemiljö för samarbeten och kraven på att förhindra smittspridning. Vikten av ett levande campus har blivit ännu tydligare med sociala infrastrukturer som biblioteket. Människor är sociala varelser och behöver platser att mötas på för att må bra, men också för att utvecklas i sitt kunskapssökande.

Biblioteket har precis som andra under 2021 fortsatt att utveckla sina digitala tjänster och det digitala arbetssättet. Vi har nått ut bredare med våra kurser, seminarier och arrangemang och verkligen blivit en mötesplats på KTH även digitalt. Vi har också blivit mer medvetna kring vad som fungerar bäst digitalt och vad som bör göras på plats.

2021 har också varit året då vi har utvecklat samarbetet mellan olika funktioner inom det gemensamma verksamhetsstödet. Utmaningar ligger ofta mellan organ-

isationens olika grenar och det är med gemensamma kompetenser vi kan hitta lösningar. Ett exempel på detta är det tvärfunktionella arbetet kring forskningsdata.

Ett annat glädjande resultat är att cirka 75 % av KTH:s publikationer nu är öppet tillgängliga för alla (open access). Detta är ett resultat av nya avtal med förlagen på nationell nivå men också av att biblioteket sköter hanteringen av publiceringsavgifterna på KTH. På så vis kommer KTH:s forskningsresultat att nå ut bredare och göra mer skillnad.

En eloge till all personal på KTH Biblioteket och alla studenter, forskare och annan personal som bidragit till arbetet, utan er kompetens och uthållighet hade detta inte varit möjligt!

Välkomna till KTH Biblioteket!

Maria Haglund
Överbibliotekarie

Möten och samarbete med studenter

Pandemianpassat

Biblioteksverksamheten var fortsatt tvungen att förhålla sig till pandemirestriktioner. Biblioteket höll öppet största delen av 2021 och studenterna hittade snabbt tillbaka till de publika lokalerna. Vid slutet av året var allt nästan som vanligt igen.

Sensorer installerades i biblioteket som visar hur många besökare som vistas i våra lokaler. Besökarna kan på plats och på webben se hur många som är i biblioteket i realtid. I framtiden kommer besöksdata kunna användas för att utveckla lokalerna utifrån användarnas behov.

Stöd i utbildningen

Biblioteket stödjer dagligen våra användare i deras utbildning och forskning. Den pedagogiska verksamheten har utvecklats i linje med den ökade digitaliseringen och KTH:s utbildning i stort. Undervisning erbjöds såväl i hybridform som digitalt. Under 2021 valde allt fler användare att få support digitalt. Användarna fick stöd i allt från handledning i informationssökning och akademiskt skrivande till hjälp med att komma åt tidskrifter, böcker, databaser och lokaler. Bibliotekets personal fick kompetensutveckling för att ge alla användare likvärdig service med hög kvalitet.

Samarbetet utvecklades med Centrum för akademiskt skrivande och retorik (CAS) för att erbjuda ett mer samlat stöd och

förenkla för studenterna att få det stöd som behövs för att höja kvalitén på skriftliga arbeten och muntliga presentationer. Under året producerades även filmer för att hjälpa studenterna att undvika plagiering.

Utökad stöd för doktorander

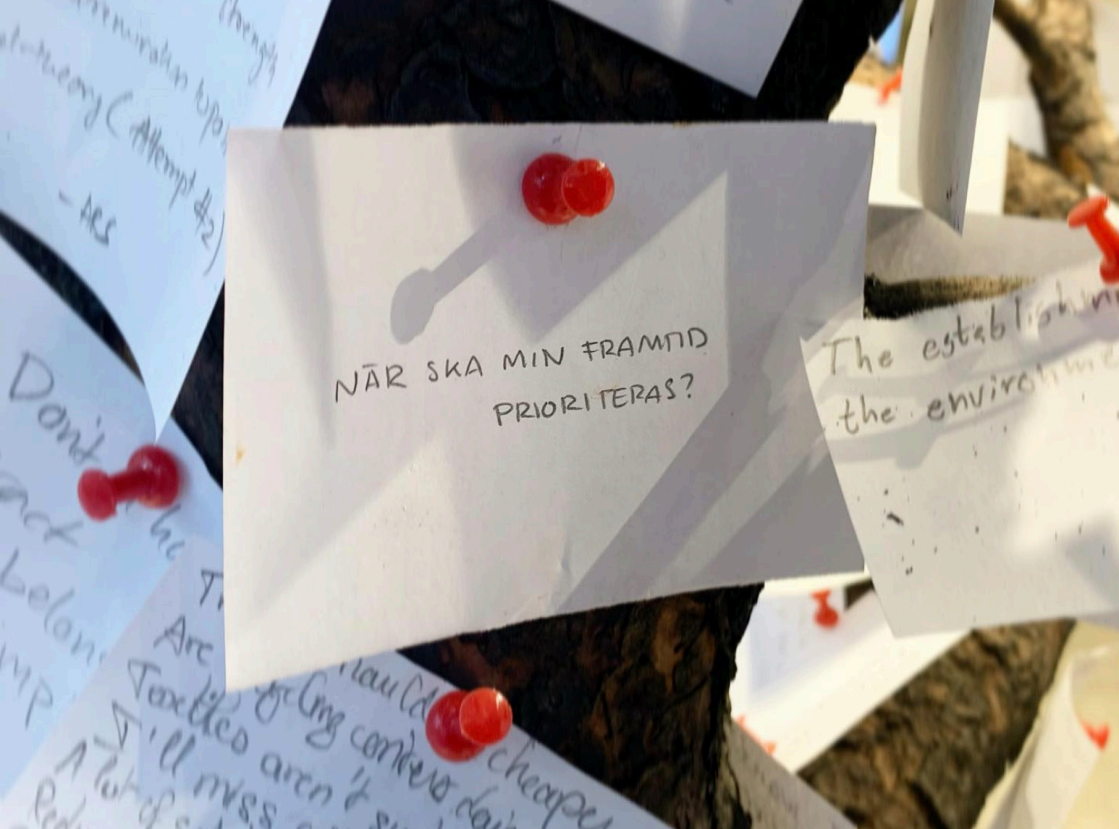
Bibliotekets verksamhet för doktorander utökades genom att fler workshoppar erbjöds. Flera workshoppar inom konceptet *carpentries* – workshoppar med kod- och programmeringsfokus – genomfördes.

Fokus på jämställdhet

Under 2021 hade bibliotekets publika verksamhet fokus på jämställdhet och hållbarhet. Biblioteket jobbade med ett projekt för att på ett systematiskt och långsiktigt sätt bidra till ökad jämställdhet i KTH:s utbildningar. Inom projektet gjordes bland annat en översyn av våra litteratursamlingar med fokus på litteratur inom genus, jämställdhet och lika villkor, två bokcirklar, flera workshoppar för doktorander och lärare samt ett Wikieditathon med fokus på kvinnor inom teknik och vetenskap.

Uppmuntra interaktivitet

Under 2021 satsade biblioteket på att göra fler evenemang interaktiva. Biblioteket arrangerade bland annat flera TEDxKTH med fokus på jämställdhet, AI och hållbarhet. Alla var online och resulterade i mycket digital interaktivitet.

En av alla de lappar som sattes upp i bibliotekets interaktiva konstverk av Annika Oskarsson. Foto Moa-Lisa Björk.

Konstnären Annika Oskarsson fick i uppdrag att göra ett konstverk utifrån dialogen om hållbarhet och gestaltade detta i form av ett träd i bibliotekets entréhall. Trädet bjöd in bibliotekets besökare att bidra med sina perspektiv på små handskrivna lappar. Cirka 160 lappar sattes upp i trädet.

Med fokus på FN:s globala mål har samarbeten inletts och evenemang genomförts. För att uppmärksamma klimathotet har det också funnits en skärm där alla besökare kan lämna ett klimatlöfte i biblioteket, vilket över 300 personer gjorde.

Digitala färdigheter

Under året gjordes en mindre undersökning om studenters behov av digitala färdigheter i utbildningen och resultatet

presenterades för lärarna. Undersökningen ligger till grund för bibliotekets framtida stöd till utbildning.

Utveckla lokalerna och tillgängligheten

Under året gjordes en förstudie inför utveckling och renovering av bibliotekets lokaler. Anpassningar gjordes i lokalerna och i de tryckta samlingarna för att förenkla användningen och erbjuda mer självservice. Hyllor byttes ut och magasin minskade så att materialet är mer lättåtkomligt.

Öppettiderna ökades rejält på bibliotekets enheter i Kista och Södertälje och de är nu tillgängliga under större delar av dagen för KTH:s studenter och personal.

Möten och samarbete med forskare

Öppen vetenskap

KTH Biblioteket har under 2021 fortsatt driva frågor kring öppen vetenskap och öppen tillgång (open access) och har under året erbjudit stöd till forskare i strategisk planering kring publicering och spridning av forskningsresultat.

Under 2021 slöts flera viktiga förlagsavtal där öppen publicering ingår. Biblioteket har också fortsatt betala andra kostnader för öppen publicering för KTH:s forskare. Denna centralisering har minskat administrationen och ökat möjligheten för KTH:s forskare att publicera sig öppet utan kostnader för läsaren. Genom att kostnaderna samlats centralt har också möjligheterna att analysera kostnadsutvecklingen på området förbättrats. Runt 75 % av all forskning som publiceras i vetenskapliga tidskrifter på KTH är nu öppen och tillgänglig för alla.

Forskningsdata

Biblioteket har tillsammans med GVS och i dialog med KTH:s forskare fortsatt att utveckla KTH:s stöd till hantering av forskningsdata. Läs mer på nästa uppslag.

KTH:s publikationsdatabas

Under 2021 har fortsatt utveckling skett vad gäller att effektivisera underhållsarbetet i KTH:s publikationsdatabas DiVA. Detta har medfört ytterligare ökad datakvalitet och mer tid till utvecklingsarbete.

Bibliometri

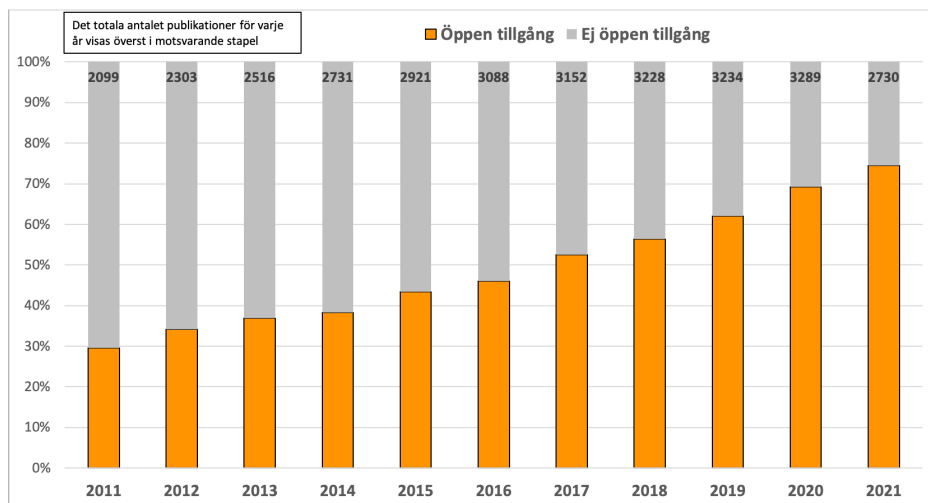
Biblioteket har under lång tid arbetat med analys av forskningspublicering utifrån olika analysbehov på KTH. Vi har deltagit i ett samarbetsprojekt mellan Vinnova och KTH som tittat på bibliometriska metoder och analyser och hur de kan användas som grund för strategiska beslutsunderlag kring KTH:s forskning. Genom att den bibliometriska databasen kompletterats med Scopusdata inför RAE (Research Assessment Exercise) så har analysmöjligheterna utökats.

Datadriven analys och uppföljning

Biblioteket ansvarar för att utveckla verktyg och system för datadriven analys och uppföljning av KTH:s forskning. Dessa används som en integrerad del av KTH:s kvalitetssystem och ger KTH:s ledning, prefekter och skolchefer en bild av hur forskargrupper presterar ur ett bibliometriskt perspektiv. Dessutom kan det hjälpa forskare att få överblick över den egna publiceringen och vilket genomslag den får.

Projektet är ett tvärfunktionellt samarbete inom GVS med agila arbetssätt i dialog med KTH:s forskare. Under året har ett kontrollverktyg för att granska kvaliteten på publikationsposterna i DiVA lanserats, vilket i sin tur påverkar Årlig bibliometrisk uppföljning – ÅBU. Bibliotekets personal lanserade även kompletterande applikationer till ÅBU för att underlätta

KTH:s open access-publicering

Tabellen visar antalet publiceringar per år av KTH-affilierade författare och andelen av dessa som är öppet tillgängliga. Notera att uppgiften för 2021 inte är fullständig.

analys, samt börjat knyta ihop datakällor och dataflöden på KTH för att underlätta kommande analyser, till exempel att lättare kunna gräva i KTH:s sampublicering samt gruppera resultat utifrån enheter och personer.

Behovet av stöd i forskningsprocessen

Under året genomfördes ett projekt för att utveckla samarbetet för stöd i forskningsprocessen mellan RSO (Research Support Office) och KTH Biblioteket. Tanken är att underlätta för KTH:s forskare att ta del av det stöd som erbjuds i de olika delarna av forskningsprocessen, och som forskare på KTH ska man inte behöva veta vilken avdelning på GVS som erbjuder vilket stöd utan det ska utgå från forskarens behov av stöd. Under projektet genomfördes kvalitativa intervjuer med forskare och andra på KTH för att fånga in behov för att ta fram idéer utifrån de behov som uttryckts. Under 2022 tas projektet vidare i samarbete med skolorna för att utveckla KTH:s stöd till forskarna.

Systematiska litteratursökningar

Forskare på KTH som behöver hjälp med kvalificerade litteratursökningar och forskningsöversikter kan beställa systematiska sökningar av biblioteket. Under året utvecklades tjänsten. Sammanlagt inkom 10 beställningar under 2021 (varav 8 levererades).

Litteratur och databaser

Under året har biblioteket utvecklat arbetet med förvaltning av och åtkomst till bibliotekets samlingar av både tryckt och elektronisk vetenskaplig information. Dessa förvärvas i första hand i elektroniskt format då det ökar tillgängligheten genom att vara platsoberoende och kan ge snabb och samtidig åtkomst till materialet. Insatserna har ett användarcentrerat förhållningssätt och med ökade insatser av analys och kommunikation.

Gemensamt fokus på forskningsdata

All data som framställs inom forskning är forskningsdata. Forskningsdatagruppen har som uppgift att ge stöd kring hantering av forskningsdata vilket spänner över hela processen från planering, insamling, lagring och tillgängliggörande.

Ökad kvalitet på forskningen

Arbetet med forskningsdata är också en viktig del av forskningens kvalitet, där transparens och reproducerbarhet är viktiga principer. Förutom att publicera resultat i form av vetenskapliga artiklar, böcker eller konferensbidrag, bör KTH tillgängliggöra den data som ligger till grund för dessa resultat. Genom att dokumentera forskningsprocessen ökar transparensen och möjlighet till reproducerbar forskning. Detta är kanske en av de viktigaste anledningarna till att allt fler ställer krav på att forskningsdata ska tillgängliggöras enligt FAIR-principerna, så att data är sökbar och kan återanvändas.

Under 2021 har Forskningsdatagruppen haft en aktiv dialog med KTH:s forskare om hur de ser på forskningsdata och hur data kan hanteras på ett bra sätt för att generera kunskap och nytta. Gruppen har sett hur forskningsprocessen skiljer sig åt mellan olika forskningsfält och ämnesdiscipliner, där tvärdisciplinär forskning möter speciella utmaningar. Utvecklingen sker också snabbt inom datadrivna forskningsfält.

Tvärfunktionellt stöd

För att ge bra stöd kring datahantering inom forskning ser gruppen att det krävs både ämnesspecifika och tekniska kunskaper men också förståelse för etiska och juridiska ramar i arbetet. Arbetet sker därför tvärfunktionellt. Forskningsdatagruppen består av deltagare från biblioteket, Forskarstöd, IT och Paralleldatorcentrum som samarbetar i dialog med forskare på KTH:s skolor. Ett viktigt arbete är också nationell och internationell samverkan.

Några aktiviteter under 2021

- Forskningsdatagruppen tog fram webbinformation med rekommendationer vid arbete med känsliga data.
- Ökat antal publicerade dataset i kanaler där KTH Biblioteket stödjer forskare genom att kvalitetskontrollera data vid publicering så att FAIR-principerna uppfylls.
- Biblioteket tog tillsammans med Forskarstöd fram en webbaserad utbildning kring öppen vetenskap och hantering av forskningsdata som finns tillgänglig för alla KTH:s anställda.
- Biblioteket har också arrangerat en mängd digitala seminarier och workshoppas som stöd till forskare och doktorander kring forskningsdata.

Foto: Adam AfEkenstam.

Biblioteket i siffror

255 907
besökare

Huvudbiblioteket hade 255 907 besökare (ej unika) under 2021. En knapp minskning jämfört med föregående år då antalet besökare uppgick till 260 698. Det här är betydligt mindre än före pandemin. År 2019 var exempelvis antalet besökare 520 429. Uppgift om antal besökare på våra filialer i Södertälje och Kista saknas.

Antalet dagar som biblioteket var öppet var 275 (motsvarande siffra 2020 var endast 180 till följd av pandemirestriktioner).

275
öppna
dagar

9595
lån

Totalt 9595 lån av fysiska böcker gjordes under 2021 – i princip oförändrat jämfört med föregående år.

Antalet nedladdningar ur bibliotekets elektroniska samlingar (e-böcker, e-tidskrifter, e-tidningar, kartografiska databaser och bibliotekets egen publikationsdatabas) uppgick till drygt 4,5 miljoner. År 2020 var motsvarande siffra drygt 4,7 miljoner.

4,5
miljoner
nedladdningar

48
årsarbets-
krafter

Antalet årsarbetskrafter uppgick till drygt 48. Det var 74 personer som arbetade på biblioteket – det är framförallt timanställda studentvärdar som gör att siffrorna skiljer sig så mycket åt. Båda siffrorna är i princip oförändrade mot föregående år.

2971

studenter (ej unika)
fick undervisning av
bibliotekarier

Under 2021 genomförde biblioteket undervisning på KTH:s program och doktorandutbildningar, varvid 2971 studenter deltog vid dessa tillfällen.

Under 2021 genomförde biblioteket 245 timmar undervisning (ej inkl. enskild handledning). År 2020 var motsvarande siffra 213.

245

undervisnings-
timmar

48

individuella
handledningar

Under 2021 utförde bibliotekarier 48 individuella handledningar för studenter, doktorander och anställda.

Under 2021 besvarade bibliotekspersonal 670 chattar via bibliotekets webb.

670

besvarade
chattar

2435

besvarade
mejlärenden

Under 2021 besvarade bibliotekspersonal 2435 ärenden i ärendehanteringssystemet Edge.

Sammanlagt laddades det upp 4693 poster i KTH:s publikationsdatabas DiVA (avhandlingar, artiklar, examensarbeten, m.m.). Bibliotekspersonal kontrollerar eller rättar samtliga.

4693

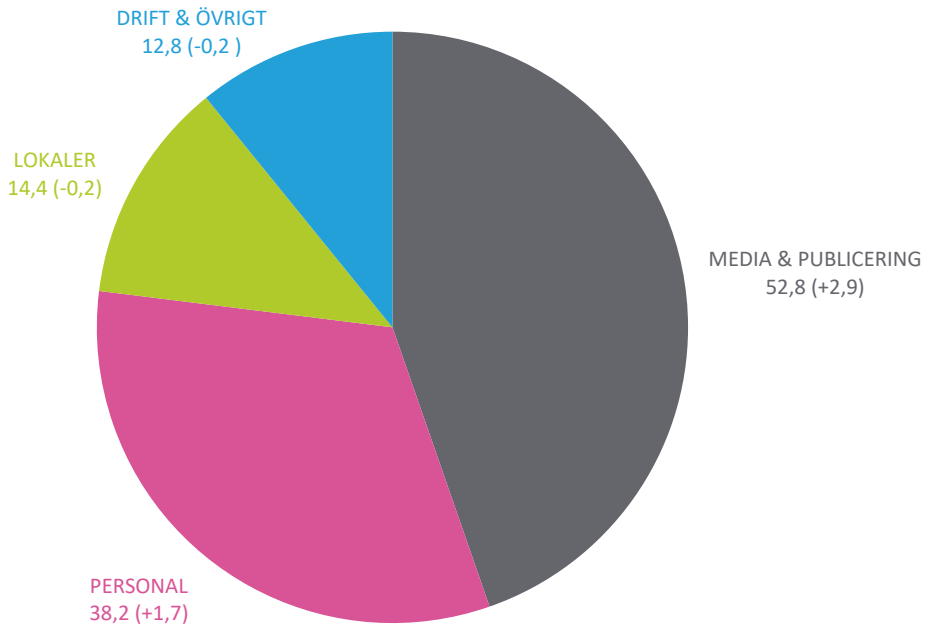
uppladdade
poster i DiVA

Ekonomi

KTH Bibliotekets kostnader uppgick till 118 mnkr, vilket kan jämföras med 113 mnkr 2020. Intäkterna hamnade på över 6 mnkr och var därmed något högre än 2020. Den största delen av bibliotekets kostnader utgjordes av media och pub-

licering – totalt drygt 52 mnkr. Utfallet påverkades bland annat av att kostnader för öppet tillgänglig vetenskaplig publicering ökar, men resultatet är att KTH:s forskning blir allt lättare att ta del av.

Bibliotekets kostnader 2021: 118 mnkr

Diagrammet visar bibliotekets kostnader 2021 fördelat på olika poster. Siffran inom parentes är förändring mot 2020. Beloppen är i miljontals kronor.

Planer för 2022

Samarbete, delaktighet och samskapande med fokus på KTH:s skolor

Under 2022 ser vi ett behov av att öka KTH Bibliotekets kunskap och samarbete med KTH:s skolor för att ytterligare bidra till KTH:s utveckling och få bibliotekets utvecklingsinsatser förankrade i dialog med verksamheten. Vi vill också utveckla vårt arbetssätt, där vi arbetar mer systematiskt med användarcentrerade och utmaningsdrivna metoder för att samskapa utvecklingsarbetet tillsammans.

Samarbete för ett bättre gemensamt forskarstöd

Under 2022 kommer det tvärfunktionella arbetet för att utveckla KTH:s forskarstöd att fortsätta genom en rad aktiviteter:

- Samarbete inom det gemensamma verksamhetsstödet och skolorna för ett gemensamt forskarstöd
- Samverkan inom ramen för IT-delpportföljen för forskning kring IT-utvecklingsbehov, såsom tjänster för delning och lagring av forskningsdata och tjänster inom datadriven analys och uppföljning av KTH:s forskning
- Utveckling av det strategiska stöd-arbetet kring publiceringsfrågor för stärkt synlighet och genomslag.

Öppen vetenskap

Under 2022 kommer biblioteket att bidra till ett strategiskt arbete kring frågor om öppen vetenskap och till implementeringen av SUHF:s (Sveriges universitets- och högskoleförbund) nationella färdplan för öppen vetenskap.

Framtidens undervisning på biblioteket

Under 2022 kommer biblioteket att utveckla sin undervisningsverksamhet med ökat fokus på digitala färdigheter och undervisning för doktorander. Arbetet ska leda till en förändring av innehåll och utförande av undervisningen, och vissa delar avvecklas för att skapa utrymme för nyutveckling.

Framtidens support med ny supportmiljö

Ett utvecklingsarbete genomförs för bibliotekets supportverksamhet där utgångspunkten är mer självservice och bättre samarbete internt men också med andra aktörer på KTH. Förhoppningen är att lösgöra mer resurser till fördjupat stöd för KTH:s utbildning och forskning. Inom arbetet ryms bland annat ombyggnation av supportmiljön och bemötandearbete.

Säkra arbetet kring breddat deltagande

Under 2022 kommer biblioteket att medverka i ett tvärfunktionellt arbete kring stärkt stöd till breddat deltagande. Arbetet kommer att koordinera befintligt stöd och utveckla det som saknas utifrån de behov som finns.

Utvecklingen av den flexibla arbetsplatsen

Under 2022 ser vi ett behov av att utveckla en arbetsplats som drar nytta av erfarenheterna från pandemin och som stärker det som den fysiska arbetsplatsen är bäst på. I arbetet ingår också att se över hur vi med digitala samarbetsverktyg kan stödja arbetet.

